

Het European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics

2006, derde editie

September 2006

Paul Smit

Onlangs is de derde editie van het European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics verschenen. Evenals de tweede editie is deze door het WODC uitgegeven (Aebi et al. 2006). Het 'European Sourcebook' wordt samengesteld door een internationale projectgroep, waarvan het WODC een van de initiatiefnemers is.

Het European Sourcebook bevat criminaliteitsstatistieken van een veertigtal Europese landen. Zoveel mogelijk uitgesplitst naar delicttype bevat het gegevens over de gehele justitiele keten: slachtoffergegevens¹, registraties en verdachten bij de politie, vervolgingen, berechtingen en uitgevoerde straffen. Het European Sourcebook is in eerste instantie bedoeld als ondersteuning voor vergelijkende onderzoeken naar criminaliteit in verschillende landen. Dit soort onderzoeken, waarin internationale fenomenen, trends etc. gesignaleerd kunnen worden, zijn van groot belang voor nationaal uit te voeren beleid.

Met het verschijnen van de derde editie is het inmiddels mogelijk naar trends over de afgelopen jaren te kijken. Voor de meeste landen en voor de meeste gegevens zijn er nu tijdreeksen van 1990 tot 2003 beschikbaar. Voor een aantal specifieke onderwerpen, zoals bijvoorbeeld het percentage jongeren in de justieteketen, zijn er drie metingen gedaan: voor 1995, 1999 en 2003.

Methodische aspecten

Het bij elkaar zetten van criminaliteitsstatistieken van verschillende landen nodigt uit tot het doen van vergelijkende studies. En dat is ook precies wat het European Sourcebook beoogt. Echter, bij dergelijk vergelijkend onderzoek moet goed beseft worden dat de uitkomsten van criminaliteitsstatistieken afhankelijk zijn van verschillende factoren. Naast het daadwerkelijk voorkomen van het fenomeen dat gemeten wordt, worden de uitkomsten ook beïnvloedt door *maatschappelijke* factoren (bijvoorbeeld: wanneer het vertrouwen in de politie laag is zal naar verwachting ook de aangiftebereidheid laag zijn en daarmee ook de geregistreerde criminaliteit), door *juridische* factoren zoals definities van misdrijftypes maar ook de organisatie van de rechtshandhaving en door *statistische* factoren zoals teleenheden en telmomenten.

Om zo goed mogelijk onderzoekers en beleidsmakers die de gegevens van het European Sourcebook gaan gebruiken ten dienste te zijn is met name aandacht besteed aan bovengenoemde juridische en statistische factoren. Binnen het European Sourcebook project zijn de volgende maatregelen genomen om een zo goed mogelijke vergelijkbaarheid te krijgen of althans om zo goed mogelijk in kaart te brengen waar en waarom die vergelijkbaarheid te kort schiet.

- Als uitgangspunt zijn door de European Sourcebook projectgroep standaarddefinities opgesteld voor elk misdrijftype. Waarbij de projectgroep zich terdege bewust is van het feit dat niet ieder land altijd gegevens kan aanleveren conform deze standaarddefinities.
- Een belangrijke steunpilaar voor het project vormen de contactpersonen. In elk land is één contactpersoon die de verzameling van de statistische gegevens in dat land coördineert. In de meeste gevallen komt de contactpersoon uit de onderzoeksweld. Het voordeel hiervan is dat de contactpersoon niet gebonden is aan 'officiële' statistieken waardoor het in enkele gevallen mogelijk is gebleken om in afwijking van de officiële statistieken gegevens aan te leveren die beter voldoen aan de standaarddefinities.
- Alle wijzigingen ten opzichte van de standaarddefinities, maar ook alle statistische keuzes die elk land maakt worden gepresenteerd in het European Sourcebook. Deze zogenaamde 'meta-data' vormen een onmisbaar hulpmiddel bij het op een juiste manier gebruiken van de statistieken.
- Alvorens de door elk land aangeleverde gegevens te verwerken vindt een uitgebreide validatieslag plaats. Ook worden de bevindingen bij deze validatie weer teruggekoppeld naar de contactpersonen.

¹ Slachtoffergegevens worden overgenomen van de Internationale Slachtofferenquête (ICVS). Echter, aangezien de nieuwste resultaten van de ICVS nog niet beschikbaar waren bij het uitkomen van de derde editie van het European Sourcebook ontbreken deze in de derde editie.

Ook met bovengenoemde maatregelen is het zaak prudent om te gaan met de gegevens uit het European Sourcebook. In zijn algemeenheid is het maken van *niveau*vergelijkingen (land A heeft twee keer zoveel geregistreerde mishandelingen als land B) problematisch, zeker als het landen betreft met een geheel andere rechtscultuur. Met name geldt dit voor West-Europese landen vergeleken met de voormalige Oostbloklanden. Beter is het om te kijken naar *verdelingen* (b.v. percentages vrouwelijke verdachten) of naar *trends*. Zie de volgende paragraaf voor een voorbeeld van het vergelijken van trends.

Enkele resultaten

In de afgelopen periode is de rechtshandhaving in Nederland versterkt. De politie registreert meer en pakt meer verdachten, de rechter straft vaker en zwaarder. Dit terwijl de door slachtoffers ondervonden criminaliteit niet stijgt. Een en ander blijkt duidelijk uit de cijfers: het aantal slachtofferschappen is in de periode 1995 - 2003 gelijk gebleven (volgens de CBS slachtofferenquêtes) of met ongeveer 10% gedaald (volgens de Politie Monitor Bevolking), de geregistreerde criminaliteit is met ongeveer 8% gestegen, het aantal door de rechter uitgesproken schuldigverklaringen met ongeveer 25% en het aantal gevangenen met 37%.

De vraag is nu of deze ontwikkeling ook in andere Europese landen gevonden wordt. Voor de slachtoffercijfers is dit niet geheel duidelijk. Er zijn aanwijzingen dat de daling in ondervonden delicten zich inderdaad ook in andere landen voordoet, maar aangezien de meest recente cijfers van de internationale slachtofferenquête (ICVS) nog niet beschikbaar zijn kan dit niet getoetst worden.

Voor de indicatoren politieregistraties, rechterlijke veroordelingen en gevangenispopulatie is voor een aantal West-Europese, Scandinavische en Zuid-Europese landen gebruik gemaakt van het European Sourcebook (zie tabel 1).

Tabel 1 Percentuele veranderingen van 2003 ten opzichte van 1995

	Politieregistraties	Rechterlijke veroordelingen	Gevangenispopulatie
Nederland	8%	25%	37%
België	*	3%	18%
Engeland & Wales	14%	8%	43%
Duitsland	-2%	-5%	19%
Frankrijk	4%	38%	8%
Denemarken	-12%	**	0%
Zweden	8%	-21%	7%
Finland	6%	16%	12%
Oostenrijk	30%	**	14%
Zwitserland	5%	43%	-10%
Spanje	4%	1%	15%
Italië	7%	6%	18%

* Een betrouwbaar gegeven over 1995 ontbreekt. Op basis van de periode na 2000 vertoont het aantal registraties in België een geringe groei.

** Een betrouwbaar gegeven over 1995 ontbreekt. Op basis van de periode na 2000 is het aantal rechterlijke veroordelingen zowel in Denemarken als in Oostenrijk constant.

Duidelijk is dat in de meeste landen vergelijkbare stijgingspercentages gevonden worden. Uitzonderingen zijn Denemarken, waar geen stijging gevonden wordt en Duitsland waar alleen de gevangenispopulatie toeneemt. Met de toename van de gevangenispopulatie is Nederland, samen met Engeland & Wales koploper. Verder is opmerkelijk dat Nederland het enige land is waar de stijgingspercentages steeds hoger worden naarmate verder in de keten gekeken wordt. Zo resulteert de stijging in het aantal rechterlijke veroordelingen in Frankrijk kennelijk niet in meer gevangenen wat kan duiden op een frequenter gebruik van boetes en alternatieve straffen en/of het opleggen van minder lange gevangenisstraffen. In Engeland & Wales doet het omgekeerde zich voor: Er zijn niet veel meer rechterlijke vonnissen, maar de stijging in de politieregistraties en vooral de gevangenispopulatie is veel hoger. Mogelijk dat de steeds belangrijker rol van de Prosecution Service hier debet aan is: meer zaken worden afgedaan voordat de rechter er aan te pas komt en alleen de zware zaken worden aan de rechter voorgelegd.

Literatuur

Aebi, Marcelo Fernando, Kauko Aromaa, Bruno Aubusson de Cavarlay, Gordon Barclay, Beata Gruszczynska, Hanns von Hofer, Vasilika Hysi, Jörg-Martin Jehle, Martin Killias, Paul Smit, Cynthia Tavares

European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics – 2006, Third edition

Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2006

Reeks Onderzoek en beleid, nr. 241

Deze reeks omvat korte verslagen van onderzoek dat door of in opdracht van het WODC is verricht.
Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud het standpunt van de Minister van Justitie weergeeft.

Alle rapporten van het WODC zijn gratis te downloaden van www.wodc.nl.